

Broedvogelverslag
Terreinen van Landschap Noord-Holland in
West-Friesland
2015

Broedvogelverslag
West-Friesland
2015

**Weelpolder
Braakpolder
Kolk van Dussen / Wadweere
Waterberging Twisk
De Skoôt
't Laeg
Lage Hoek
Polder Berkmeer
Polder Westerveer
Kerkepolder / Leekerlanden
Waterberging Hensbroek**

Roelf Hovinga
Beheereenheid Noord
Landschap Noord-Holland
oktober 2016

Colofon: Broedvogelverslag terreinen van Landschap Noord-Holland in West-Friesland 2015

Auteur: R. Hovinga

Foto voorkant: Broedend ♂ Kievit in Kerkepolder, april 2015 (foto: G. Blok)

INHOUDSOPGAVE

	Inleiding	7
1.	Beheerde terreinen in West-Friesland	8
2.	Weidevogels in 2011-2015	12
3.	Terreinbesprekingen	19
	3.1 Weelpolder	19
	3.2 Braakpolder en Braakpolder-Zuid	20
	3.3 Kolk van Dussen en Wadweere	22
	3.4 Waterberging Twisk	26
	3.5 De Skoôt	31
	3.6 Harderwijk	32
	3.7 't Laeg	32
	3.8 Polder Berkmeer	32
	3.9 Polder Westerveer	34
	3.10 Kerkepolder en Leekerlanden	35
	3.11 Waterberging Hensbroek	36
4.	Conclusies en Aanbevelingen	37
	Bijlagen	38

Inleiding

Landschap Noord-Holland heeft in West-Friesland circa 450 hectare natuur in eigendom dan wel beheer. Een flink deel van deze terreinen wordt door vrijwilligers en medewerkers van LNH geteld op broedvogels, broedende weidevogels en/of niet-broedende watervogels. In 2015 werden gegevens verzameld door George Blok, Huub Reeze, Douwe Greydanus en Frank Koster (Kolk van Dussen, Wadweere, Waterberging Twisk, Kerkepolder, Leekerlanden en Lekermee), Marco van der Lee (Weelpolder) en personeel van LNH (Braakpolder & Polder Westerveer).

Het voorjaar van 2015 was qua weersomstandigheden ongunstig voor weidevogels. Na een zachte winter was het voorjaar aan de koele kant. Met name in mei lag de gemiddelde temperatuur ruim onder het langjarige gemiddelde. Daarnaast was de hoeveelheid neerslag ook beperkt. Lage temperaturen zijn ongunstig voor de overleving van weidevogelkuikens omdat kuikens veel tijd moeten steken in opwarmen. Tevens is het insectenaanbod bij koud, droog weer veelal beduidend lager dan onder zachte en vochtige omstandigheden.

Qua aantal broedparen was 2015 in de reservaten van Landschap Noord-Holland geen slecht jaar. Scholekster, Kievit, Grutto en Tureluur bereikten allen hun hoogste stand sinds de start van de tellingen in de reservaatgebieden. Met name Kievit (van 173 naar 209) en Tureluur (van 115 naar 131) vertoonden sterke toenames. Verliezers waren er ook: Zomertaling en Graspieper zijn zo goed als verdwenen en Veldleeuwerik werd opnieuw niet aangetroffen. Het aantal paren weidevogels mag dan positief stemmen, dat gold in een heel aantal terreinen niet voor het broedsucces. Alhoewel systematische alarmtellingen lang niet overal zijn uitgevoerd en het broedsucces in de reservaten wordt vertroebeld door instroom van weidevogelgezinnen vanuit het omliggende boerenland, lijkt 2015 geen goed jaar te zijn geweest. In veel terreinen was het aantal alarmerende oudervogels aan de lage kant. Ronduit dramatisch was de situatie in 't Laeg, waar begin juni geen enkele alarmerende Grutto meer werd aangetroffen. Ook van de Tureluur werden slechts 3 alarmerende paren aangetroffen op 23 vastgestelde broedparen.

Aan landelijk schaarse en zeldzame broedvogels werden in 2015 aangetroffen Roerdomp (1), Smient (1), Bruine Kiekendief (3), Kleine Plevier (12), Bontbekplevier (1), Zwartkopmeeuw (2), Kokmeeuw (291) en Baardman (3).

1. Beheerde terreinen in West-Friesland

In dit hoofdstuk worden de door Landschap Noord-Holland in de regio West-Friesland beheerde terreinen kort besproken. Van noord naar zuid bevinden zich in West-Friesland de volgende, door LNH beheerde terreinen (zie ook figuur 1 t/m 4):

Bedijkte Boezem (9,99 ha).

Bekaad poldertje, ca. de helft in eigendom LNH, percelen in eigendom liggen versnipperd. Weilanden met enkele natte laagtes, terrein nauwelijks van waarde voor weidevogels.

Weelpolder (50,65 ha).

Bekade polder direct westelijk van het dorp Aartswoud. Vrijwel geheel in eigendom. In 2011 zijn een tweetal plas-drasgebiedjes ingericht, mede daardoor toegenomen aantallen weidevogels.

Kleiputten Westfriesse Dijk (11,64 ha)

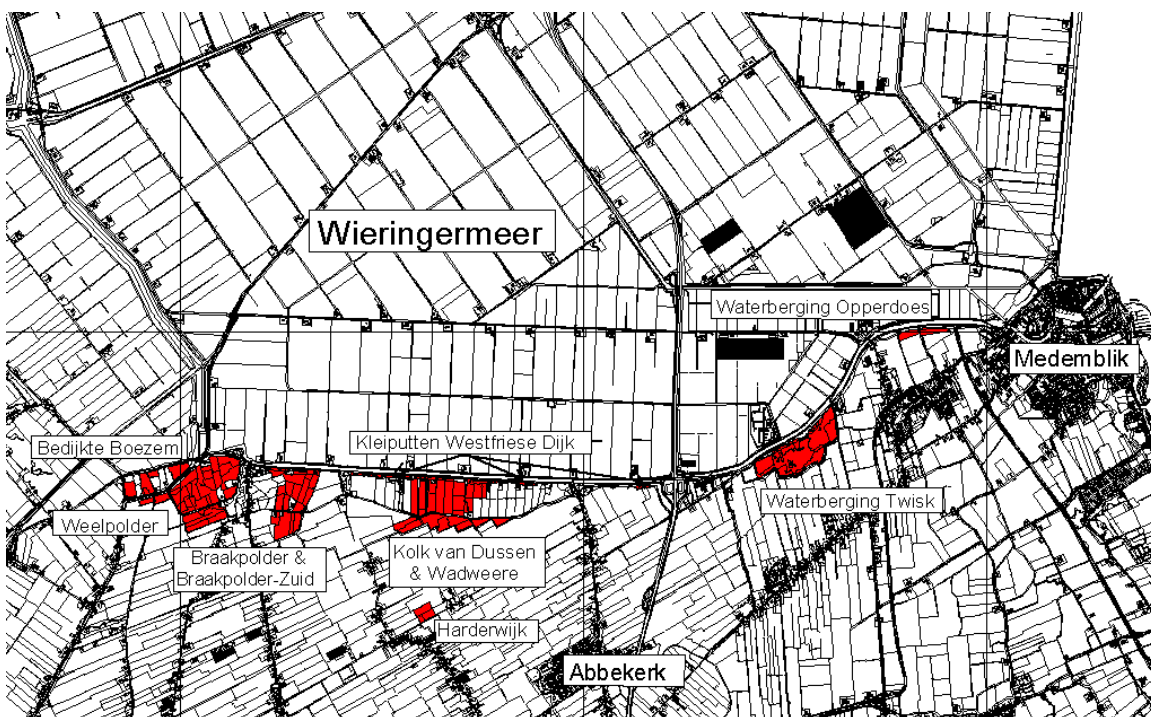
Kleiputten in diverse stadia van verlanding met broedvogels als Roerdomp, Bruine Kiekendief en Rietzanger. Vanaf 2013 is een maaibeheer ingezet om in delen van het terrein de botanische waarde te verhogen. Voorts wordt opslag van bomen regelmatig verwijderd.

Braakpolder (21,44 ha)

Grasland met hoge aardkundige waarde. Langs de noordrand aangrenzende kleiputten met riet en ruigte. Ten behoeve van aardkundige en natuurwaarde in 2010 heringericht, onder andere peilverhoging in het grootste deel van het terrein. Aantallen weidevogels sindsdien sterk toegenomen.

Braakpolder-Zuid (ca. 10,2 ha)

In de winter van 2001-2012 ingerichte droge waterberging die LNH beheert voor HHNK. Door verlaagd maaiveld en aanleg kadetjesland met vochtige greppels direct na aanleg een bolwerkje voor weidevogels. Ook botanisch steeds interessanter.

Figuur 1. Terreinen van LNH in het noordelijk deel van West-Friesland.

Kolk van Dussen (13 ha waterberging, 27,74 ha grasland)

Kamgrasweides en een in 2008 opgeleverde waterberging die LNH beheert voor HHNK. De waterberging is van belang voor broedende kolonievogels als Kluut, Kokmeeuw en Visdief. Jaarrond van belang als slaappleats en foerageergebied voor duizenden watervogels.

Wadweere (circa 10 ha.)

Een droge waterberging direct westelijk van de Kolk van Dussen die LNH beheert voor HHNK. Toenemende aantallen weidevogels en in de aangelegde slenk broedende Kluten, Kokmeeuwen en Visdieven. Op doortrek allerlei soorten steltlopers en eenden.

Waterberging Twisk / Oostermare (29,26 ha waterberging, 6,93 ha grasland)

Kadetjesland en een in 2005 ingerichte natte waterberging die LNH beheert voor HHNK. De kadetjespercelen kenmerken zich door de grote hoogteverschillen in het maaiveld. In rietkragen in de waterberging broedvogels als Bruine Kiekendief, Waterral en Baardmannetje. Op eilandjes en in graslanden redelijke aantallen broedende weidevogels en kolonie gewijs broedende Kluten, Kokmeeuwen en Visdieven. Goed te overzien vanaf een fietspad. Voorts is een kijkscherm aangelegd met zicht op een jaarlijks bezette broedwand voor Oeverzwaluwen.

De Skoôt / waterberging Opperdoes (10 ha)

Een natte waterberging die LNH beheert voor gemeente Medemblik. Ondanks de relatief geringe grootte veel variatie in broedvogels, met o.a. Tafeleend, Kluut, Kleine Plevier en Rietzanger. Buiten de broedtijd allerhande doortrekkende eenden en steltlopers. Goed te overzien vanaf een fiets- en wandelpad.

Figuur 2. Terreinen van LNH in het westelijk deel van West-Friesland.

Harderwijk (3,84 ha)

Drie percelen reliëfrijk grasland. Vooral landschappelijk/aardkundig van belang. In het kruidenrijke grasland relatief veel Argusvlinders.

't Laeg (60,36 ha)

Open graslandpolder, van groot belang voor broedende weidevogels. Onder andere veel Slobeenden, Grutto's en Tureluurs en vrijwel jaarlijks nog Zomertaling. Door het ijler en structuurrijker worden van de graslanden recent toename van het aantal broedende Kieviten. In de winter tevens van belang voor Kleine Zwaan, Slechtvalk en Goudplevier.

Opmeerder Wuiver (voorheen Kerkepad Hoogwoud: 16,1 ha)

Graslanden en een oude veenkade die buiten de broedtijd is open gesteld voor wandelaars. Kleine aantallen broedende weidevogels en soortenrijke vegetaties langs de sloten met een hoog waterpeil. Op de veenkade onder andere nog kamgras.

Lage Hoek (52,88 ha)

Graslanden aan weerszijden van het weggetje de Lage Hoek. Goed weidevogelgebied, met name voor Scholekster, Grutto en Tureluur. Recent vestiging van Rietorchis in slootkanten. Buiten de broedtijd vaak flinke groepen Kieviten en Goudplevieren.

Figuur 3. Terreinen van LNH in het zuidoostelijk deel van West-Friesland

Polder Berkmeer (18 ha)

Graslanden, een brede sloot en een voorjaars-plasdras. Goed weidevogelgebied, met opvallend hoge aantallen Grutto's. In de plas-dras en op en rond een speciaal uitgelegd vlot jaarlijks broedende Kluten en Visdieven. Buiten de broedtijd ook van belang voor overwinterende watervogels, waaronder flinke aantallen Smienten.

Polder Westerveer (66,13 ha)

Goed weidevogelgebied in een open polder. Buiten de broedtijd van belang voor grote groepen Smienten, Kieviten, Goudplevieren en Wulpen en kleine aantallen Kleine Zwanen. Voorts een oude molenkade in eigendom.

Noordermeer / Strengweg (1,83 ha)

Een perceel reliëfrijk grasland langs de Strengweg.

Lekerveer (2,31 ha)

Perceel grasland. Geringe oppervlakte, maar vrijwel jaarlijks diverse paren weidevogels. Van belang voor Grutto's met kuikens die er vanuit het omliggende land naar toe verkassen.

Benningbroek (13,48 ha)

Enkele percelen reliëfrijk grasland direct westelijk van de A7. Eén van de laatste restanten grasland met flinke hoogteverschillen in West-Friesland.

Kerkepolder (13,94 ha)

Laag gelegen polder met kleine percelen en veel sloten. 's Winters deels plas-dras.

Van belang voor weidevogels, met name veel Kieviten. Buiten de broedtijd tevens veel watervogels. Sinds 2015 eveneens een perceel droge waterberging (voormalige ijsbaan) aan de noordzijde van het terrein in beheer voor het HHNK.

Leekerlanden (6,46 ha)

Enkele percelen grasland en een klein perceeltje moeras. Er broeden mooie aantallen weidevogels, het moerasperceeltje is botanisch interessant en herbergt in de trektijd veel Watersnippen en enkele Bokjes.

Waterberging Hensbroek (8,5 ha)

Een recent door HHNK ingerichte natte waterberging in beheer bij LNH. Open water, eilandjes en rietkragen, opengesteld door middel van een wandelpad. Broedgebied voor moerasvogels als Roerdomp, Bruine Kiekendief, Waterral en Rietzanger. Op de eilandjes broeden Kokmeeuw en Visdief.

Rustenburg (2,45 ha; niet op de kaart)

Enkele percelen grasland grenzend aan het dorp Ursem. Vrij soortenarm grasland, niet van betekenis voor weidevogels.

2. Weidevogels in 2011-2015

De meeste terreinen worden vanaf 2011 jaarlijks vlakdekkend onderzocht op broedende weidevogels, grotendeels dankzij de inzet van een aantal vrijwilligers. In tabel 1 worden de aantallen getelde territoria weidevogels per terrein weergegeven. Indien een terrein in 2015 niet op broedende weidevogels is geïnventariseerd wordt gebruik gemaakt van de meest recente gegevens die voorhanden zijn, eventueel aangepast aan indrukken aan het veld tijdens terloopse bezoeken. In dit hoofdstuk worden voorts de ontwikkelingen per soort vanaf de start van de broedvogeltellingen in deze regio geschetst. Van de meest algemene soorten is tevens een grafiek opgenomen van de aantalsontwikkeling in de laatste 5 jaar.

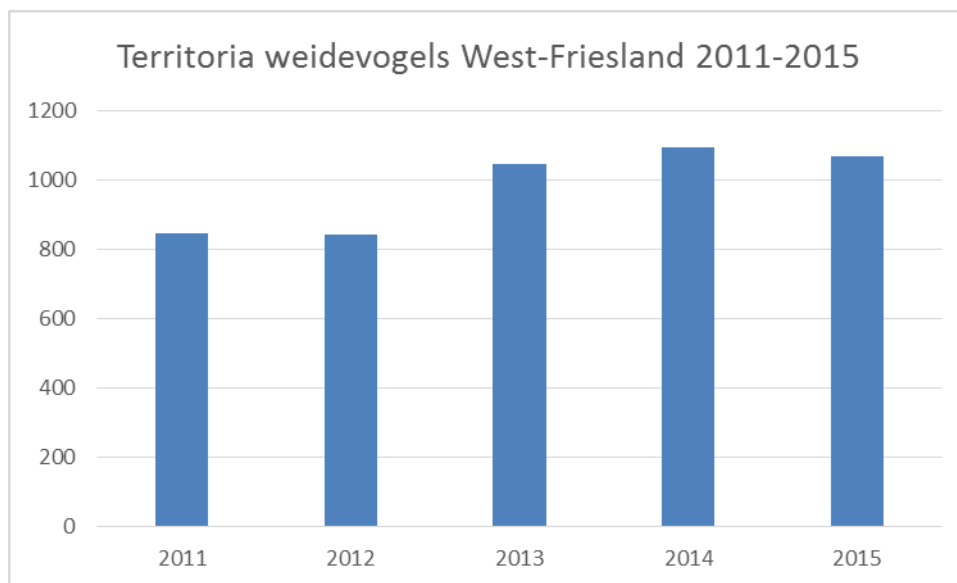
	SE	ZT	WT	KrE	KE	TE	Kw	KI	Sc	Ki	Gr	Tu	VD	VL	GP	GKw
Weelpolder / Bed. Boezem	2	-	-	5	4	-	-	1	11	14	11	12	-	-	-	-
Braakpolder / Bpolder-Zuid	2	-	-	3	3	1	-	-	7	30	9	17	-	-	-	1
K. v. Dussen Wadweere	5	-	1	10	10	4	-	36	7	20	2	10	11	-	-	3
Waterberging Twisk	8	1	1	11	8	7	-	63	4	28	6	10	133	-	-	1
De Skoôt	-	-	-	2	6	2	-	8	-	2	-	2	-	-	-	-
Harderwijk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		1	-	-	-	1
Opmeerder Wuiven	2	-	-	1	2	-	-	-	3	1	2	2	-	-	-	2
't Laeg	<u>9</u>	<u>0-2</u>	-	<u>9</u>	<u>15</u>	<u>1</u>	-	-	<u>13</u>	<u>18</u>	<u>38</u>	<u>23</u>	-	-	<u>3</u>	<u>1</u>
Lage Hoek	<u>3</u>	-	-	<u>3</u>	<u>7</u>	1	-	-	<u>20</u>	<u>6</u>	<u>25</u>	<u>15</u>	-	-	-	<u>5</u>
Polder Berkmeer	<u>3</u>	0-1	-	<u>4</u>	<u>4</u>	-	-	<u>1</u>	<u>9</u>	<u>25</u>	<u>50</u>	<u>9</u>	<u>9</u>	-	-	<u>1</u>
Polder Westerveer	5	-	-	10	18	3	-	-	20	21	50	22	-	-	-	6
Kerkepolder Leekerlanden	3	-	-	4	6	-	-	-	10	43	25	7	-	-	-	-
Lekerveer	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Strengweg/ Noordermeer	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Waterberging Hensbroek	-	-	-	<u>1</u>	<u>4</u>	<u>1</u>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	42	1-4	2	64	88	20	0	109	106	209	218	131	153	0	3	21

Tabel 1. Aantal territoria weidevogels in terreinen van Landschap Noord-Holland in 2015. Afkortingen slaan op Slobeend (SE), Zomertaling (ZT), Wintertaling (WT), Krakeend (KrE), Kuifeend (KE), Tafeleend (TE), Kwartel (Kw), Kluut (KI), Scholekster (Sc), Kievit (Ki), Grutto (Gr), Tureluur (Tu), Visdief (VD), Veldleeuwerik (VL), Graspieper (GP) en Gele Kwikstaart (GKw). Aantalsopgaven voor terreinen waar in 2015 geen of onvolledige inventarisatie heeft plaatsgevonden betreffen schattingen gebaseerd op de meest recente gegevens, deze aantallen zijn onderstreept in de tabel.

Soortbesprekingen weidevogels 2015

De ontwikkeling van het aantal getelde territoria weidevogels in de door Landschap Noord-Holland beheerde terreinen in West-Friesland in 2011-2015 is positief. In deze periode is het aantal territoria met ongeveer 200 gestegen, in de meest recente jaren worden er nét iets minder dan 1100 territoria vastgesteld. Deze toename wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door gestegen aantallen Kieviten (bijna verdubbeld) en Visdieven. Ook Slobeend, Krakeend en Tureluur zijn aanzienlijk toegenomen.

De geconstateerde toename is grotendeels te danken aan daadwerkelijke toename op al langer beheerde hectares, alhoewel er in de periode 2011-2015 eveneens een kleine toename in het aantal beheerde en getelde hectares plaats gevonden heeft (ca. 12 hectare, namelijk Braakpolder-Zuid en voormalige ijsbaan Wognum).

Slobeend (2015: 42 territoria)

Deze fraaie eendensoort is (tegen de landelijke trend in) vrijwel verdubbeld in aantal, de meeste terreinen herbergen jaarlijks wel 1 tot enkele territoria. Opvallend goed doet de soort het in 't Laeg. Hier worden op 60 hectare jaarlijks zo'n 8 territoria vastgesteld, met jaarlijks opvallend veel ♀♀ met pulli. Door de peilverhoging die hier elk jaar in januari wordt doorgevoerd komt de oevervegetatie van de slootkanten in een ondiep laagje water te staan, wat geschikte foerageeromstandigheden voor Slobeenden oplevert.

Zomertaling (2015: 1-4 territoria)

Alleen in waterberging Twisk kon volgens de richtlijnen van Sovon een territorium worden opgevoerd. Waarnemingen in Polder Berkmeer en 't Laeg (normaliter jaarlijks goed voor 1- enkele territoria) voldeden daar niet aan. De van oudsher vrij algemene Zomertaling is in de Westfriese terreinen dermate hard achteruit gegaan dat het nog nauwelijks een jaarlijkse broedvogel is. Een deel van de vastgestelde territoria zullen bovendien doortrekkers en/of rondzwervende niet-broedvogels betreffen. Een zeker broedgeval (nest met eieren of ♀ met pulli) is de afgelopen 10 jaar nog nooit gevonden.

Wintertaling (2015: 2 territoria)

Aanvankelijk werd vrij terughoudend omgegaan met waarnemingen van Wintertalingen in de broedtijd. Treuzelende overwinteraars en late doortrekkers kunnen zich tot ver in mei in natte terreinen ophouden en ruiende woordjes verschijnen al vanaf begin juni weer. Waarnemingen van ♀♀ met pulli en vogels met afleidingsgedrag bewijzen echter dat de soort hier wel degelijk succesvol tot broeden kan komen. In 2015 werden zowel in waterberging Twisk als in de Kolk van Dussen territoria vastgesteld, in beide terreinen zijn de afgelopen jaren waarschijnlijke of zekere broedgevallen geconstateerd (max. 2 ♀♀ met pulli in waterberging Twisk in 2014).

Krakeend (2015: 64 territoria)

Zowel landelijk als in de regio West-Friesland gaat het deze grondeleend flink voor de wind, de stand verdubbelde in het Westfriese in vijf jaar tijd. In toenemende mate worden ook ♀♀ met pulli waargenomen, waar dat in de beginjaren nog vrij ongebruikelijk was. Opvallend is echter dat het hier vrijwel altijd om kleine aantallen pullen gaat (veelal 1-3 stuks). De toename is dus waarschijnlijk niet alleen te danken aan lokale reproductie, maar wordt deels veroorzaakt door instroom van vogels van elders.

Kuifeend (2015: 88 territoria)

Na de Wilde Eend is de Kuifeend de meest algemene broedende eendensoort in West-Friesland. De soort is vrij gelijkmatig over de terreinen verspreid, met concentraties langs rustige, brede sloten en vaarten. De aantallen ♀♀ met pulli van deze laat broedende soort vallen de laatste jaren wat tegen (hooguit 1-2 per terrein). Uitzonderingen zijn waterbergingen als die bij Twisk en Opperdoes waar concentraties van 4-5 ♀♀ met maximaal 32 pulli zijn geteld.

Tafeleend (2015: 20 territoria)

Deze soort is de laatste 4 jaar opvallend constant. Internationaal doet de Tafeleend het slecht en is inmiddels door Birdlife International zelfs op de Europese Rode Lijst opgenomen. De meeste paren zitten in de kleiputten en waterbergingen langs de West-Friese Dijk. Ook de rietkragen, eilandjes en het open water van waterberging Hensbroek zijn in trek, in 2015 werden hier bijvoorbeeld 3 paar vastgesteld. Her en der wordt regelmatig een ♀ met pulli waargenomen, maar die verdwijnen meestal in vrij korte tijd.

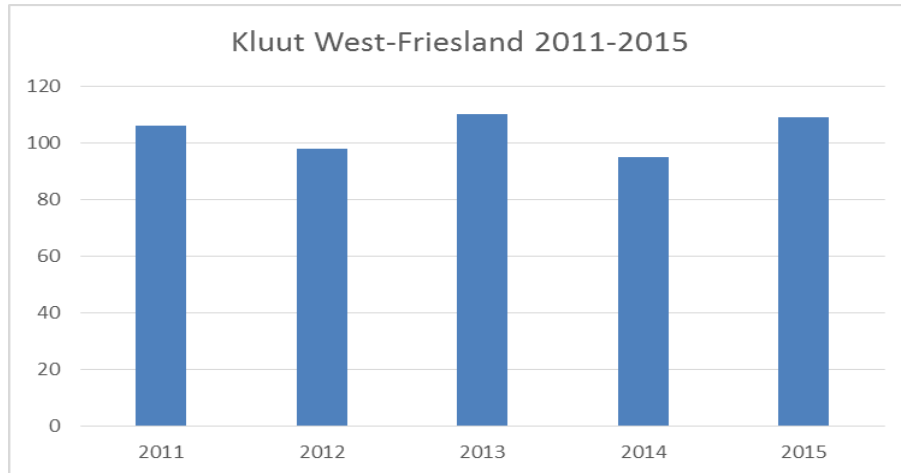
Kwartel (2015: 0 territoria)

In 2015 werd deze soort niet aangetroffen, alhoewel dat bij deze verborgen levende soort niet wil zeggen dat ze er niet zaten. Speciale bezoeken gericht op deze soort (laat in het seizoen, bij voorkeur rond zonsopkomst, wanneer de roepintensiteit het hoogst is) worden nauwelijks uitgevoerd, de meeste waarnemingen betreffen toevalstreffers. Kwartels worden het meest aangetroffen in de wat hoger gelegen percelen met vrij hoog gras en niet al te veel blad/ondergroei. Polder Westerveer, 't Laeg en de Kolk van Dussen zijn terreinen waar de soort recent is aangetroffen. Territoria zijn vastgesteld aan de hand van roepende haantjes, een zeker broed geval is nog niet geconstateerd.

Kluut (2015: 109 territoria)

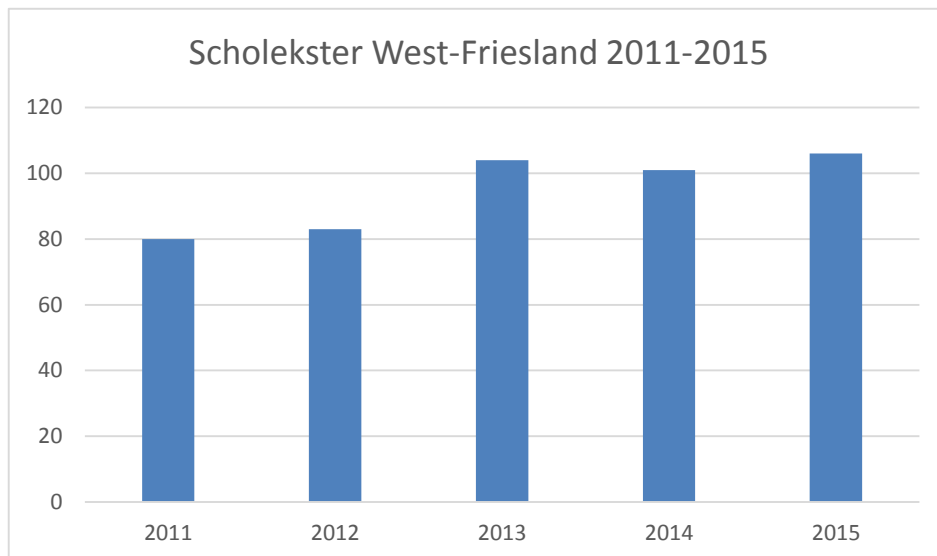
Deze sierlijke steltloper broedt sterk geconcentreerd in waterberging Twisk en de nabij gelegen waterberging Opperdoes en de Kolk van Dussen/Wadweere. In deze nieuw ingerichte natuurontwikkelingsgebieden was de soort vanaf de oplevering prominent aanwezig. Ondanks vegetatiesuccessie blijft de soort hier algemeen, dit terwijl in veel andere nieuw ingerichte natuurgebieden in Nederland de Kluut na enkele jaren veelal weer verstek laat gaan. Inmiddels broedt ruim 2 % van de Nederlandse Kluten in de Westfriese reservaten van Landschap Noord-Holland. De meer traditionele broedplekken langs de Waddenkust worden door sterke predatie en verruiging door steeds minder Kluten bevolkt.

Ongetwijfeld heeft het jaarlijks beheer van de broedplekken (wegmaaïen ruigtes en kaal houden van het schelpenstrand) in de Westfriese terreinen bijgedragen aan de stabiele stand. Voorts blijft het ondiepe, troebele en voedselrijke water van deze waterbergingen zeer geschikt foerageergebied voor de soort. Het broedsucces wisselt, maar is in de meeste jaren goed en waarschijnlijk ruim voldoende om het aantal paren op peil te houden. Inmiddels duiken ook in plas-drassen en natte percelen in andere terreinen paren op, die opvallend vaak ook nog meerdere jongen groot krijgen.

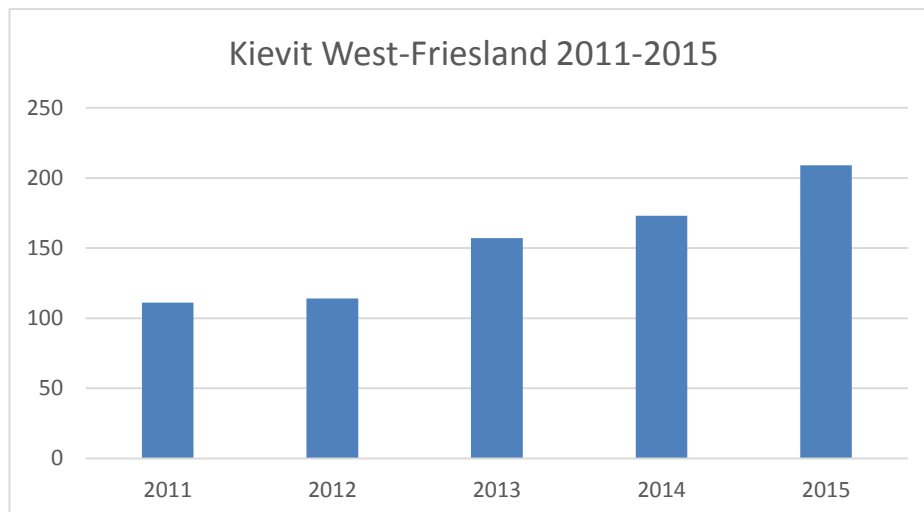
Scholekster (2015: 106 territoria)

Ook deze weidevogel is in vijf jaar tijd licht toegenomen, zij het minder sterk dan Kievit, Grutto en Tureluur. Dit is opvallend, te meer omdat de soort landelijk sterk achteruit gaat. Overigens is de toename vooral veroorzaakt door instroom van elders, aangezien het aantal vliegvlugge jongen in de meeste terreinen jaarlijks volstrekt onvoldoende is om het aantal broedparen op peil te houden. Het meest algemeen is de soort in de open graslanden van de Lage Hoek en Polder Westerveer, waar de soort vaak opvallend geconcentreerd op een aantal percelen zit.

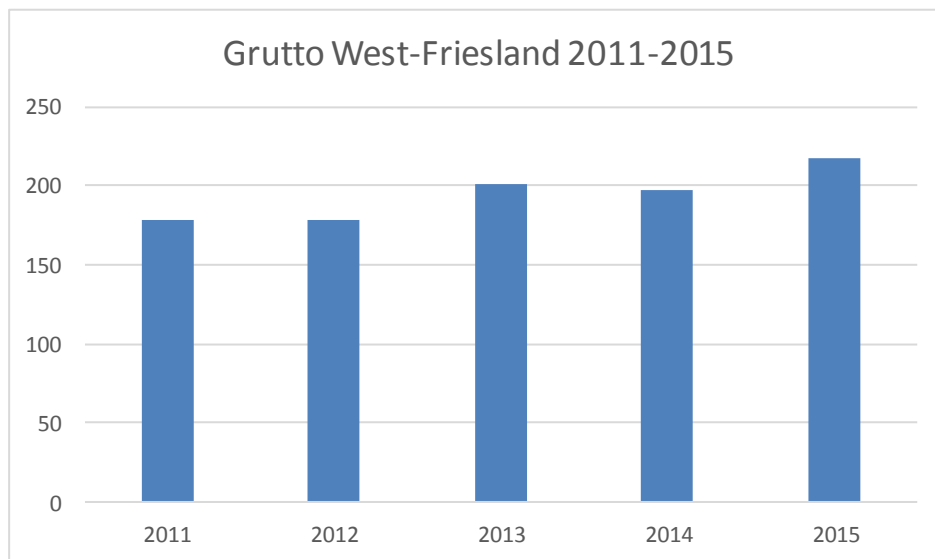
Kievit (2015: 209 territoria)

In vijf jaar tijd is het aantal Kieviten vrijwel verdubbeld. De soort heeft een sterke voorkeur voor kale grond en zeer korte, grazige vegetaties. Hoe minder de opbrengst aan gras, hoe meer Kieviten! Recent ingerichte waterbergingen als Braakpolder-Zuid en waterberging Twisk (met zeer schrale graslanden die veelal ook nog eens kort worden gegraasd door ganzen) herbergen mooie aantallen. Ook de Kerkepolder is een bolwerkje. Hier wordt de grasmat jaarrond gemillimeterd door flinke aantallen Branta-ganzen. Bovendien blijven de hier aanwezige laagtes en greppels tot ver in het voorjaar onder water staan en ontstaan langs de randen slikveldjes, perfecte foerageergebiedjes voor Kievitpullen. Ook in reservaten als 't Laeg en Polder Westerveer is de soort toegenomen. Door het stopzetten van de bemesting worden deze graslanden steeds schraler en structuurrijker en daarmee geschikter voor Kieviten. Het broedsucces lijkt in de meest geschikte terreinen significant beter dan in terreinen met kleinere aantallen broedende Kieviten. Nergens worden zoveel opgroeiende Kievitpullen gezien als in de “slechte” graslanden Kerkepolder en Braakpolder-Zuid.

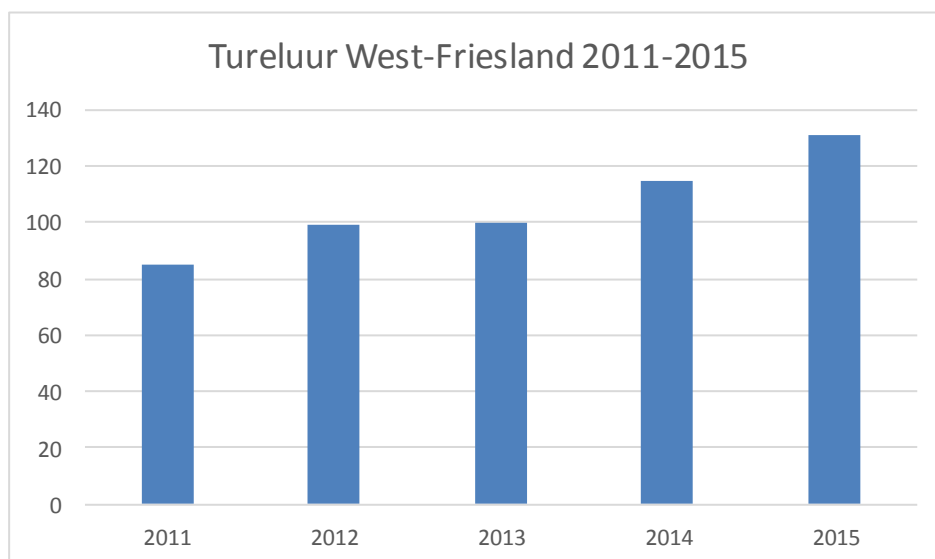
Grutto (2015: 218 territoria)

Onze nationale vogel haalde in 2015 zijn hoogste stand sinds de start van de telreeks. Het gros van de paren bevindt zich in een viertal reservaten in de meest open polders in het zuidelijk deel van de regio. Koploper is Polder Berkmeer/Lage Hoek met 75 paren. Kleinere clusters bevinden zich met name in de graslanden langs de Westfriese Dijk. Het broedsucces was met name in de reservaten met hoge aantallen broedparen tot voor kort goed: regelmatig alarmeerden er eind mei-begin juni beduidend meer paren dan er tot broeden kwamen (instroom van gezinnen uit het omliggende boerenland). De laatste jaren is het broedsucces echter duidelijk lager en onvoldoende om het aantal paren op peil te houden. Predatie van legsels en pullen lijkt hierbij een belangrijke oorzaak te zijn geweest, daar het beheer van de terreinen onveranderd is gebleven en zoveel mogelijk is aangepast aan de wensen van weidevogels. Hopelijk volgt er snel weer een beter jaar!

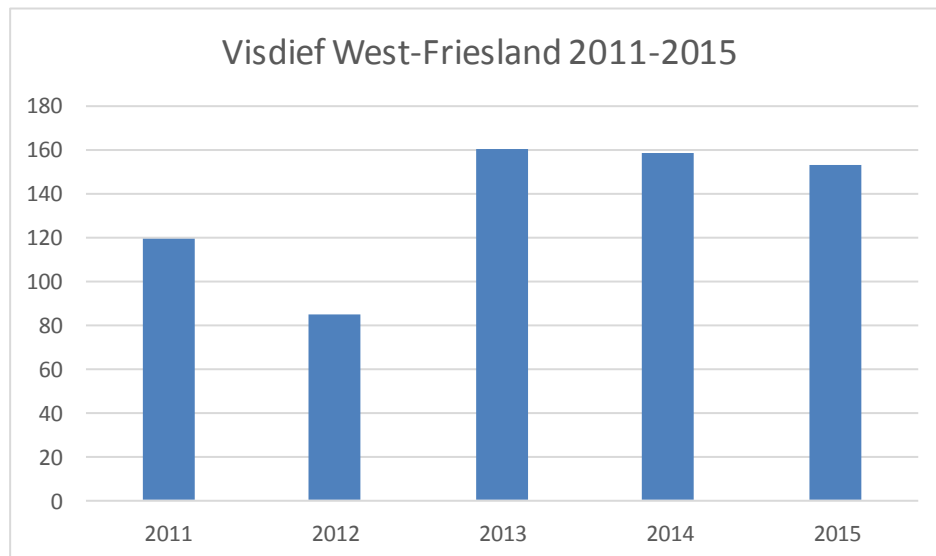
Tureluur (2015: 131 territoria)

Gedurende de laatste vijf jaar vergaat het de Tureluur elk jaar een beetje beter in de reservaten, ten opzichte van 2011 is de soort met meer dan 50 % toegenomen. Deze druktemaker is gebaat bij nattigheid: plas-drassen en ondiepe waterpartijen leveren stevast clustertjes broedende Tureluurs op. Het broedsucces lijkt gemiddeld genomen beter dan bij Scholekster, Kievit en Grutto.

Visdief (2015: 153 territoria)

De verspreiding van de Visdief lijkt sterk op die van de Kluut: het leeuwendeel zit in de waterbergingen Twisk en Kolk van Dussen/Wadweere. Vanaf 2010 zit er eveneens een klein aantal paren in Polder Berkmeer. De kolonie in waterberging Hensbroek is inmiddels weer verlaten. Het broedsucces wisselt jaarlijks sterk. Met name predatie door Bruine Ratten kan er voor zorgen dat een kolonie geheel wordt verlaten.

Veldleeuwerik (2015: 0 territoria)

Jubelende leeuweriken zijn inmiddels verleden tijd in West-Friesland, zowel in de reservaten als in het reguliere boerenland. De laatste paartjes hebben er het beste van proberen te maken in Polder Westerveer, maar tevergeefs. Blijkbaar is er in de Westfriesse graslanden iets structureel mis voor weidezangers, daar waar de broedende steltlopers het nog wel goed doen. Van de drie weidezangers komt alleen de Gele Kwikstaart nog in noemenswaardige aantallen voor.

Graspieper (2015: 3 territoria)

Na een aanvankelijk hoopvolle ontwikkeling in 't Laeg neemt deze soort vanaf 2013 ineens sterk af. Onduidelijk is waardoor het met deze soort maar niet wil vlotten en wat de plotselinge afname heeft veroorzaakt. De laatsten der Mohikanen bevinden zich in 't Laeg, met incidentele paren in de Lage Hoek, Polder Westerveer en de Opmeerder Wuiver.

Gele Kwikstaart (2015: 21 territoria)

De enige weidezanger die het nog enigszins redt in het Westfriesse. De soort neemt langzaam toe, alhoewel het in z'n totaliteit nog steeds om een vrij beperkt aantal paren gaat. De ontwikkeling in de reservaten kan niet los worden gezien van die in het reguliere boerenland. In tulpenvelden in deze regio zitten honderden paren Gele Kwikken, in intensieve graslanden komt deze soort in West-Friesland nauwelijks voor. In de reservaten heeft de soort een voorkeur voor kruidenrijke graslanden met veel hoog opgaande planten (bijvoorbeeld Ridderzuring), die als uitkijk- en zangpost worden benut.

3. Terreinbesprekingen

In dit hoofdstuk worden bijzonderheden per terrein beschreven. Veelal betreft het hier broedvogelgegevens, maar in enkele terreinen zijn ook watervogeltellingen uitgevoerd of is informatie verzameld betreffende bijvoorbeeld zoogdieren, dagvlinders of flora.

3.1 Weelpolder

Inrichting en beheer van een tweetal plas-drassen heeft het terrein geschikter gemaakt voor broedende weidevogels.

Broedvogels

Het terrein werd middels de BMP-methode op weidevogels geïnventariseerd door Marco van der Lee. Terreindekkende bezoeken werden gebracht op 18 april en 11 en 24 mei. Aanvullend is gebruik gemaakt van losse waarnemingen van een medewerker van LNH.

Weelpolder (50,65 hectare)	1992	2002	2009	2012	2013	2014	2015
Grauwe Gans	n.g.	n.g.	n.g.	7	2	13	3
Grote Canadese Gans	n.g.	n.g.	n.g.	1	-	-	-
Nijlgans	n.g.	n.g.	n.g.	1	-	1	-
Bergeend	-	-	-	2	n.g.	2	n.g.
Krakeend	-	-	1	1	5	6	5
Zomertaling	-	-	-	?	-	-	-
Slobeend	4	-	3	1	1	1	2
Kuifeend	1	2	1	5	6	11	4
Tafeleend	-	-	-	-	1	1	-
Kluut	-	-	-	-	-	-	1
Scholekster	6	5	6	5	12	11	11
Kievit	6	4	6	6	9	8	14
Kleine Plevier	n.g.	n.g.	n.g.	1	1	-	2
Tureluur	5	5	4	2	4	6	12
Grutto	12	10	5	3	8	7	11
Veldleeuwerik	-	1	-	-	-	-	-
Graspieper	-	1	-	-	-	-	-
Gele Kwikstaart	-	1	-	-	1	-	-

Tabel 2. Broedvogels Weelpolder 1992 – 2015. Gegevens LNH. In 1992, 2002 & 2009 zijn alleen weidevogels gekarteerd. In 2012 werden alle soorten geïnventariseerd exclusief Wilde Eend & Meerkoet, in 2013 t/m 2015 werden alle weidevogels geïnventariseerd. Rode Lijst-soorten zijn in **vet** weergegeven.

Er zit weer een duidelijk opgaande lijn in het aantal territoria weidevogels in de Weelpolder. Hoewel niet hard te maken is dat alleen verbeterde terreinomstandigheden hiervoor verantwoordelijk zijn (ook instroom van vogels vanuit reguliere landbouwgrond kan hierin een rol spelen), heeft in ieder geval de aanleg van de 2 plas-dras-percelen in positieve zin bij gedragen. Rond beide percelen bevinden zich vanaf de aanleg in 2011-2012 clustertjes territoria van Scholekster, Kievit en Tureluur. De korte, ijle vegetatie en slikranden zijn klaarblijkelijk geschikt foerageer- en broedgebied. De Grutto's blijven voornamelijk sterk geclusterd in het westelijke, meest open en rustige deel van de Weelpolder zitten. Ook het (door stopzetten van de bemesting) steeds korter, structuur- en kruidenrijker worden van de graslanden in de Weelpolder

heeft mogelijk bijgedragen aan de toename van het aantal weidevogels. Er is een steeds groter wordende oppervlakte grasland tot steeds later in het voorjaar geschikt voor weidevogelkuikens om in te foerageren. Tot rond 2009-2010 werden vrijwel alle percelen nog jaarlijks bemest met ruige stalmest en stonden een aantal percelen in met name het midden van de polder al medio mei dermate dik in het gras dat weidevogels en hun pullen er niet meer in konden foerageren.

Voor het eerst kwam een paartje Kluten tot broeden in de Weelpolder. De vogels bevonden zich op de westelijke plas-dras en hebben gezien het gedrag in de eerste helft van juni (heftig alarmerend, vlegellamheid veinzend) een bebroed legsel en/of kleine pullen gehad. Na 14 juni werden de vogels echter niet meer aangetroffen, zodat met zekerheid geen jongen vliegvlug zijn geworden. In beide plas-drassen bevond zich een territorium Kleine Plevier, ook hier zijn er geen concrete aanwijzingen dat er jongen groot zijn geworden.

Qua broedsucces was het beeld wisselend. Eind mei werden de volgende aantallen alarmerende paren weidevogels geteld: Kievit (7), Grutto (6) en Tureluur (5 alleen al in westelijk deel). Op 14 juni werden nog 7 alarmerende paren Grutto geteld en minimaal 3 vliegvlugge juveniele Grutto's. Op deze datum waren voorts nog 3 alarmerende paren Tureluur aanwezig en 4 alarmerende paren Scholekster. Bij de Scholekster was er veel spreiding in de start van de eileg. Op 24 mei hadden de eerste twee vroege paren echter al jongen. Ten slotte werd op 14 juni een ♀ Krakeend met 4+ pulli waargenomen.

Overige waarnemingen

Op 26 februari werd een adulte Zwartkopmeeuw waargenomen. Op 13 maart werd een Bokje opgestoten vanuit de oever van een plasje in het meest westelijke perceel in de Bedijkte Boezem. Een ♀ Blauwe Kiekendief was op 22 maart aan het jagen in de Weelpolder. Op 28 maart waren op de oostelijke plas-dras 23 Grutto's, 10 Wulpen en een ♀ Pijlstaart aanwezig. Op 13 april waren op deze locatie al 50 Grutto's aanwezig (waarvan minimaal 20 IJslanders en een gekleurde Grutto die als juveniel op 11 juni 2013 bleek te zijn geringd op Buren (Grie) op Ameland. Op 5 mei verbleven er in deze plas-dras 5 Groenpootruiters en 2 Temmincks' Strandlopers. Ook zaten er welgeteld 3 Grutto's, een solitaire man en een paartje, waarvan het vrouwtje gezenderd was. Het bleek te gaan om "Samouco", een vogel van het onderzoeksproject van de Rijksuniversiteit Groningen die op 22 februari 2015 als adulte vogel werd geringd in de rijstvelden nabij Porto Alto, Portugal). Op 25 juni was een foeragerende adulte Zwartkopmeeuw aanwezig. Op 9 oktober waren een Bokje en een IJsvogel aanwezig. Door een medewerker van Van der Goes en Groot werd op 14 juni Beemdlangbloem vastgesteld op een perceel aan de zuidzijde van de Weelpolder (net noordelijk van het fietspad).

3.2 Braakpolder en Braakpolder-zuid

In de herfst van 2015 is beschoeiing aangebracht langs een aantal slootkanten van percelen in het centrale deel van de Braakpolder. Oeverafslag was hier dermate extreem dat met spoed maatregelen dienden te worden genomen. Verder werden met de vrijwilligersgroep in de winter van 2014-2015 maaiwerkzaamheden uitgevoerd in het ruige perceel aan de noordzijde van de Braakpolder en langs de brede sloot in Braakpolder-Zuid. Dit ter verbetering van de openheid vanuit de weidevogeldoelstelling.

Broedvogels

Het terrein is in 2015 volgens de BMP-methode geteld door Roelf Hovinga (LNH). Volledige bezoeken werden gebracht op 9 april, 24 april, 25 mei en 14 juni. Voorts werden enkele korte

bezoeken gebracht ten behoeve van toezicht en terreinwerkzaamheden. In de kleiputten aan de noordzijde van de Braakpolder broedde wederom een paartje Bruine Kiekendief. Van de Roerdomp daarentegen ontbrak dit voorjaar elk spoor.

Braakpolder & Braakpolder-Zuid (circa 31,5 ha)	1992	2009	2012	2013	2014	2015
Slobeend	3	-	3	1	2	2
Krakeend	-	-	-	2	2	3
Kuifeend	?	-	2	4	5	3
Tafeleend	-	-	-	-	2	1
Scholekster	4	4	10	8	10	7
Kleine Plevier	-	-	1	1	1	-
Kievit	13	2	19	24	32	30
Tureluur	1	3	10	9	11	17
Grutto	4	3	10	7	8	9
Graspieper	-	2	-	-	-	-
Gele Kwikstaart	-	-	-	1	-	1

Tabel 3. Broedvogels Braakpolder en Braakpolder-Zuid tussen 1992 & 2015. Gegevens LNH. Rode Lijst-soorten zijn in **vet** weergegeven.

Het was wederom een zeer goed jaar qua aantallen broedende weidevogels. Van Tureluur werd zelfs het hoogste aantal territoria sinds de peilverhogingen en aanleg van Braakpolder-Zuid geteld. Het broedsucces leek in ieder geval voor Scholekster en Kievit lager dan in 2014. Grutto's deden het beter, met op 25 mei minimaal 5 paar alarmerende Grutto's en op 14 juni minimaal 6 vliegvlugge juvenielen. Het beeld bij Tureluurs is onduidelijk. Op 25 mei werd voorts een vrouwtje Slobeend met 10 pullen waargenomen. Op 14 juni werd nabij de 1^e locatie een Slobeend met 4 jongen geteld.

Overige waarnemingen

Op 8 februari foerageerden er in de Braakpolder 180 Goudplevieren, 170 Wulpen en 200 Kieviten. Op 19 februari was een Lepelaar aanwezig in de Braakpolder. Op 23 februari werden Bokjes opgestoten uit het ruige perceel aan de noordzijde van de Braakpolder en uit de kleiputten ter hoogte van de noordwesthoek van de Braakpolder (totaal dus 2 vogels). Op 9 april vlogen 2 adulte Zwartkopmeeuwen over het terrein. Tijdens een BMP-bezoek op 24 april werden een Casarca, 9 Kemphanen en een Tapuit waargenomen. Op 12 mei was een paartje Zomertaling aanwezig in Braakpolder-Zuid. Op 25 mei joeg een Slechtvalk in Braakpolder-Zuid en was een paartje Kluut aanwezig in de Braakpolder. Tijdens een terreinbezoek op 14 juni vloog een ♀ wespindief in ZW richting over de Braakpolder. Op 7 juli waren 5 Kemphanen aanwezig in het greppel-perceel in de Braakpolder.

Op 5 september bleek Braakpolder-Zuid door het HHNK in gebruik te zijn genomen als waterberging, vrijwel het gehele terrein stond onder enkele tientallen centimeters water. Aanwezig waren: Wilde Eend (200), Slobeend (20+), Smient (5), Pijlstaart (3), Wintertaling (30), Bruine Kiekendief (1), Zwarte Ruiters (1), Groenpootruiers (1) en Witgat (2).

In een particulier bosje direct oostelijk van de Braakpolder bleek zich in december 2015 een slaapplek Grote Zilverreigers te bevinden. Op 11 december werden 9 en op 21 december minimaal 3 slapende vogels geteld, die vanaf de druk bereden weg vol in het zicht zaten!

Tijdens maaiwerkzaamheden werden op 16 februari een Mol, een Bosspitsmuis, 2 Bruine Ratten en minimaal 3 Veldmuizen uit de dekking gejaagd in Braakpolder-Zuid.

Aan opmerkelijke planten werden vastgesteld Brede Orchis (2 planten greppel-perceel

Braakpolder, 1^e bekende vondst uit terreinen van LNH in West-Friesland), Gevlekte Rietorchis (2 Braakpolder-Zuid), Kale Jonker (1 Braakpolder-Zuid), Kamgras (tientallen exx. in greppel-perceel Braakpolder) en Grote Ratelaar (zaaioproef in Braakpolder-Zuid goed aangeslagen, duizenden bloeiende exemplaren).

3.3 Kolk van Dussen en Wadweere

In september 2014 is een grondheuvel midden in de waterberging Kolk van Dussen weg gegraven en afgevoerd. De vrijgekomen grond is verwerkt aan de oostoever van de waterberging, om oeverafslag tegen te gaan. Bovendien is het maaibeheer in het centrale deel van de waterberging geïntensiveerd, waardoor het gebied een veel opener karakter heeft gekregen. Voor broedende weidevogels, kolonievogels en groepen rustende, foeragerende en overnachtende watervogels is het gebied daardoor nog geschikter geworden. Voorts wordt elke winter boomopslag uit de rietkragen in het gebied verwijderd. Een deel van de zuidoever van de Molensloot en enkele tientallen meters slootkant van daar op uitkomende dwarsloten is in de herfst van 2015 voorzien van oeverbeschoeiing om verdere oeverafslag tegen te gaan.

De oorzaak voor het niet aan willen slaan van de vegetatie en het karige bodemleven in de droge waterberging Wadweere vanaf de aanleg in 2011 leek te liggen aan een tekort aan zuurstof in de bodem. Begin juli zijn de percelen in dit terrein daarom belucht. Inderdaad bleek in de maanden daarop dat gras er beter begon te groeien. Hopelijk resulteert deze maatregel in voorjaar 2016 in een gevarieerdere, soortenrijkere grasmat en een toename in het bodemleven.

Wadweere heeft in eind augustus-begin september onder water gestaan ten behoeve van waterberging.

Broedvogels

De Kolk van Dussen wordt vanaf 2009 deels geteld op broedvogels door LNH-vrijwilligers George Blok en Huub Reeze. In 2009 en 2010 werden alleen de kolonievogels, Kluten en plevieren in het waterberging-deel geïnventariseerd. Vanaf 2011 wordt het gebied op alle voorkomende soorten broedvogels geteld en worden ook de omliggende graslanden in eigendom van LNH meegenomen in de tellingen. Er is geïnventariseerd volgens de richtlijnen weergegeven in de Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek (SOVON 2011). Gebiedsdekkende broedvogelrondes zijn 7 keer uitgevoerd tussen 17 maart en 17 juni.

Soortbeschrijvingen broedvogels

In onderstaande tekst wordt bij een aantal schaarse soorten kort ingegaan op verdere bijzonderheden. Tussen haakjes staat het aantal getelde territoria vermeld.

Smient (1)

Een inmiddels jaarlijks terugkerend fenomeen is de aanwezigheid in de broedtijd van enkele Smienten. Ook in 2015 hielden 1-5 woerden en een vrouwtje het weer tot in ieder geval 1 juni vol in de Kolk van Dussen. Aanwijzingen voor een zeker broedgeval ontbreken wederom (in 2013 nog een ♀ met 4 pulli), maar de waarnemingen zijn voldoende voor het toekennen van in ieder geval 1 territorium.

Wintertaling (1)

Op 13 mei werd een man Wintertaling gezien en vanaf 8 juni waren maximaal 4 mannetjes en 1 vrouwtje aanwezig. Omdat waarnemingen in de periode 14 mei-7 juni geheel ontbreken betreft het hier mogelijk waarnemingen van een late voorjaarsdoortrekker in combinatie met vroege najaarstrekkers. De richtlijnen volgend mag echter een territorium worden opgevoerd.

Bruine Kiekendief (0)

Er werd dit jaar voor het eerst sinds 2011 niet in het terrein gebroed. Wel werden jagende vogels op diverse data waargenomen (o.a. een paartje op 16 april).

Waterral (1)

Waarnemingen van een roepende vogel op 6-4 en 13-5 zijn voldoende om een territorium op te voeren.

Kluut (36)

Het aantal paren steeg iets ten opzichte van 2014. Het broedsucces was in tegenstelling tot vorig jaar prima, met op 17 juni bijvoorbeeld 25 veelal al grote pullen en reeds vliegvlugge juvenielen.

Weidevogels

De aantallen broedende weidevogels lagen dit jaar duidelijk hoger dan in voorgaande jaren. Met name de Kievit (van 9 naar 20 territoria) deed het erg goed. De toegenomen openheid in het centrale deel van de waterberging Kolk van Dussen (door het weggraven van een grondbult en intensivering van het maaibeheer) heeft daar ongetwijfeld aan bijgedragen. Ook lijkt de droge waterberging Wadweere langzamerhand aantrekkelijker te worden voor weidevogels (toename bodemleven?) en is in het grootste en voor weidevogels meest aantrekkelijk gesitueerde perceel aan de zuidzijde van de Kolk van Dussen (perceel noordelijk van de uitkijktoren) het beheer omgezet van doorbeweiding naar hooilandbeheer.

Op 26 mei werden in de kamgraslanden aan de noordzijde van het terrein minimaal 13 paren heftig alarmerende Grutto, 3 paren Tureluur en 2 paren Scholekster aangetroffen. Voor in ieder geval de Grutto geldt dat dit grotendeels paren vanuit reguliere (zuidelijker gelegen) landbouwgrond moeten zijn geweest, aangezien er in het terrein zelf maar 2 territoria Grutto werden vast gesteld.

Soort	Jaartal						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Fuut	n.g.	n.g.	4	4	4	3	3
Geoorde Fuut	-	-	-	1	-	-	-
Roerdomp	-	-	-	-	1	-	-
Knobbelzwaan	-	-	-	1	1	-	-
Zwarte Zwaan	1	-	-	1	-	-	-
Grauwe Gans	3	5	37	31	19	24	48
Soepgans	-	-	-	-	-	-	1
Canadese Gans	-	-	-	2	2	4	3
Nijlgans	2	-	-	2	2	3	2
Bergeend	+	+	2	2	4	5	5
Wilde Eend	+	+	15	22	25	20	25
Krakeend	+	?	8	15	16	14	10
Smient	-	-	-	-	1	1	1
Slobeend	+	?	-	6	8	7	5
Zomertaling	?	-	-	-	1	1	-
Wintertaling	-	-	-	-	-	1	1
Pijlstaart	-	-	-	-	-	1	-
Kuifeend	1	1+	8	8	10	9	10

Tafeleend	1	-	2	5	5	4	4
Bruine Kiekendief	-	-	1	1	1	1	-
Meerkoet	5	+	6	6	10	10	10
Waterhoen	-	-	-	-	1	2	3
Waterral	-	-	-	-	-	1	1
Scholekster	1	3	5	4	8	5	7
Kluut	27	36	70	45	46	33	36
Kievit	n.g.	n.g.	5	10	11	9	20
Bontbekplevier	2	2	2	-	-	-	-
Kleine Plevier	4	5	12	10	9	9	6
Tureluur	n.g.	n.g.	6	7	6	9	10
Grutto	n.g.	n.g.	9	7	1	1	2
Kokmeeuw	-	15	60	270	86	10	-
Zwartkopmeeuw	-	-	2	2	1	-	-
Visdief	2?	39	108	48	16	12	11
Gele Kwikstaart	-	-	-	-	3	2	3
Witte Kwikstaart	-	-	-	-	1	-	-
Rietzanger	-	-	3	3	6	13	9
Bosrietzanger	-	-	1	1	1	1	-
Kleine Karekiet	-	2	5	8	5	9	7
Rietgors	-	1	2	3	4	4	3

Tabel 4. Broedvogels Kolk van Dussen 2009 – 2015. Gegevens LNH (H. Reeze & G. Blok). Rode Lijst-soorten zijn in vet weergegeven

Watervogeltellingen

Watervogeltellingen worden door vrijwilligers George Blok, Frank Koster en/of Douwe Greydanus maandelijks, gewoonlijk op een dag ongeveer midden in de maand, uitgevoerd in de Kolk van Dussen. De resultaten worden digitaal verwerkt en doorgestuurd naar LNH. In onderstaande tabel worden de maxima van tijdens de tellingen waargenomen soorten weergegeven. Van enkele schaarse soorten is aanvullende informatie toegevoegd die is verkregen via waarneming.nl, van derden of tijdens losse bezoeken.

Soort	Max. 2015	Op datum
Fuut	11	17-3
Aalscholver	10	20-5
Blauwe Reiger	3	14-2
Grote Zilverreiger	2	1-12
Lepelaar	12	13-7
Knobbelzwaan	42	18-1
Grote Zilverreiger	1	3-12
Kleine Zwaan	11	23-10
Grauwe Gans	5000	5-9
Brandgans	160	18-11
Canadese Gans	188	19-9
Nijlgans	14	23-10
Kolgans	200	18-1
Bergeend	86	20-5
Wilde eend	170	18-11

Krakeend	20	19-9
Pijlstaart	9	19-9
Slobeend	300	18-11
Smient	5000	18-1
Wintertaling	200	18-11
Zomertaling	1	14-6
Kuifeend	65	18-11
Tafeleend	40	18-11
Blauwe Kiekendief	2	15-12
Bruine Kiekendief	2	16-4
Slechtvalk	1	18-11
Meerkoet	270	18-1
Waterhoen	5	17-3
Kwartel	1	12-5
Waterral	2	18-1
Kluut	70	20-5
Scholekster	240	7-4
Kievit	4000	15-12
Goudplevier	120	8-2
Zilverplevier	1	15-5
Bontbekplevier	2	17-6
Kleine Plevier	11	17-6
Kemphaan	11	13-7
Bonte Strandloper	25	2-4
Kleine Strandloper	2	20-5
Temmincks' Strandloper	1	12-5
Kanoet	1	23-2
Watersnip	30	22-8
Bokje	4	18-11
Grutto	250	2-4
Wulp	1300	18-11
Regenwulp	7	3-7
Tureluur	22	20-5
Zwarte Ruiter	1	16-4
Groenpootruiter	2	22-8
Bosruiter	7	13-7
Oeverloper	2	22-8
Witgatje	5	13-7
Stormmeeuw	20	18-1
Kokmeeuw	200	14-2
Zwartkopmeeuw	2	23-4
Zilvermeeuw	30	18-1
Kleine Mantelmeeuw	2	18-1
Visdief	24	13-7
IJsvogel	2	9-12
Waterpieper	2	25-1
Baardmannetje	3	18-11

Tabel 5. Maxima Niet-Broedvogels Kolk van Dussen 2015. Gegevens LNH (H. Reeze & G. Blok).

Overige waarnemingen

Op 9 februari waren een vroege Scholekster een Witte Kwikstaart aanwezig in de Kolk van Dussen. Op 15 en 23 februari verbleef er in de Wadweere een 1^e winter Lepelaar. Op 12 mei vloog een Kwartel op van de graskade aan de zuidwestzijde van waterberging Kolk van Dussen. De desbetreffende medewerker van LNH knipperde wel even met z'n ogen toen er op 5 juni 11 Vale Gieren in noordwestelijke richting over de Kolk van Dussen vlogen. Deze vogels zijn in deze periode op diverse plaatsen in Noord-Holland opgepikt. Op 25 november was een late Scholekster aanwezig in de Kolk van Dussen.

3.4 Waterberging Twisk

De graslanden van de waterberging worden dankzij gezamenlijke inspanningen van de pachter (hooien en nabeweiden met jongvee en schapen, distelbeheer) en de vrijwilligersgroep West-Friesland (aanvullend maaien van rietruigtes, distel- en kruiskruidbeheer) steeds kruidenrijker. Bovendien blijven deze terreindelen daardoor qua structuur geschikt voor broedende weidevogels en doortrekkende en overwinterende watervogels. Het tweetal eilandjes wordt elke winter gemaaid om ze geschikt te houden als rust- en slaappleaats voor watervogels en broedvogels als Kluut, Kokmeeuw en Visdief. Boompjes in de rietvelden worden jaarlijks uitgedund.

Ook dit jaar werden enkele rondes door het terrein gelopen om eventuele botulisme-slachtoffers op te ruimen. Aangetroffen werden Grauwe Gans (3), Tureluur (1 juveniel), adulte Kokmeeuw (2), juveniele Kokmeeuw (3), Kleine Mantelmeeuw (1), Voorn spec. (1) en Snoek (1). Al met al viel sterfte door botulisme (als dat dit jaar al aan de orde was) in 2015 te verwaarlozen.

Broedvogels

Waterberging Twisk wordt vanaf 2007 geheel geteld op broedvogels door LNH-vrijwilligers George Blok en Huub Reeze. Er is geïnventariseerd volgens de SOVON-richtlijnen weergegeven in de Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek (SOVON 2011). Broedvogelrondes zijn in 2015 18 keer uitgevoerd tussen 7 maart en 16 juli. In totaal werden in 2015 35 broedvogels vastgesteld, waarvan er 8 (Slobeend, Zomertaling, Wintertaling, Bontbekplevier, Tureluur, Grutto, Visdief en Gele Kwikstaart) voorkomen op de Nederlandse Rode Lijst.

Soort	Jaartal								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Fuut	5	9	7	5	3	4	5	5	6
Roerdomp	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Knobbelzwaan	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Grauwe Gans	10-21	20	40	53	62	35	43	56	30
Soepgans	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Canadese Gans	-	-	-	-	-	2	1	3	2
Nijlgans	3	7	7	6	2	2	1	2	2
Bergeend	5	6	6	7	11	10	12	15	10
Wilde Eend	-	40	32	30	25	26	25	25	20
Krakeend	4	4	4	6	12	14	13	13	11
Slobeend	4-8	5	5	7	5	6	5	8	8
Zomertaling	1	1	2	-	1	-	-	2	1
Wintertaling	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Kuifeend	5-7	7	10	8	9	8	8	8	8

Tafeleend	4	4	6	5	10	7	7	7	7
Bruine Kiekendief	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Fazant	1	1	1	2	2	2	2	1	1
Meerkoet	7	26	28	20	11	10	8	8	8
Waterhoen	1	6	8	7	-	1	1	2	2
Waterral	-	-	-	-	-	2	1	1	2
Scholekster	3	10	6	6	9	7	4	4	4
Kluut	81	92	68	71	36	53	55	55	63
Kievit	12	42	32	40	27	13	22	25	28
Bontbekplevier	3	4	4	6	1	-	-	-	1
Kleine Plevier	8	8	12	9	10	5	4	4	3
Tureluur	1	13	11	13	11	9	9	9	10
Grutto	1	9	8	5	12	9	9	7	6
Kokmeeuw	-	1	7	38	5	20	20	157	145
Zwartkopmeeuw	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Visdief	35	80	85	82	8	34	120	126	133
Houtduif	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Koekoek	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Oeverzwaluw	-	-	-	-	-	55	86	50	58
Gele Kwikstaart	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Winterkoning	3	2	1	1	-	1	1	1	1
Heggenmus	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Merel	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Grasmus	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Rietzanger	6	7	11	12	15	8	12	23	21
Bosrietzanger	-	2	3	4	9	5	3	9	4
Kleine Karekiet	3	8	5	12	10	8	7	10	8
Snor	-	1	-	-	-	-	-	2	-
Baardman	-	-	-	-	-	-	-	5	3
Ekster	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Zwarte Kraai	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Rietgors	1	5	5	5	5	9	10	13	10

Tabel 6. Broedvogels Waterberging Twisk 2007 – 2015. Gegevens LNH (H. Reeze & G. Blok). Rode Lijst-soorten zijn in *vet* weergegeven.

Soortbeschrijvingen Broedvogels

In onderstaande tekst wordt bij een aantal schaarse soorten kort ingegaan op verdere bijzonderheden. Tussen haakjes wordt het aantal vastgestelde territoria vermeld.

Bontbekplevier (1)

Na 3 jaar afwezigheid was dit jaar weer eens een broedpaartje aanwezig, wat ook nog eens succesvol heeft gebroed. Waarnemingen in april zullen doortrekkers zijn geweest, maar vanaf 10 juni was een territoriaal paar aanwezig, een late vestiging dus. Op 16 juli werd het paartje met 4 kleine pullen waargenomen.

Waterral (1)

Er zijn roepende Waterrallen gehoord op in totaal 4 verschillende data, namelijk 20 en 23 april, 15 juni en 16 juli.

Bruine Kiekendief (1)

In april en mei werd regelmatig een paartje waargenomen op de vaste broedplaats in de kleiputten aan de oostzijde van het gebied. Waarschijnlijk is niet succesvol gebroed, aangezien het aantal waarnemingen in juni-juli zeer beperkt was. Ook voedselvluchten en vliegvlugge juvenielen werden in deze tijd van het jaar niet waargenomen.

Zomertaling (1)

Op 2 mei waren 1 man en 2 vrouwtjes ter plaatse. In combinatie met enkele waarnemingen van een woerdje in mei-juni kan een territorium worden opgevoerd.

Wintertaling (1)

Tussen 19 mei en 24 juni zijn meerdere waarnemingen gedaan van een paartje Wintertaling. Concrete aanwijzingen voor succesvolle broedgevallen (in 2014 2 ♀♀ met pullen) ontbraken dit jaar.

Kluut (63)

Ten opzichte van 2012-2014 (53-55 paar) was de stand dit jaar iets hoger. Er werd dit jaar op 6 verschillende locaties door clustertjes Kluten gebroed. Ondanks predatie van minimaal 9 nesten werden uiteindelijk toch flinke aantallen nét vliegvlugge juvenielen waargenomen, waarbij opviel dat er veel spreiding was (grote jongen waargenomen van midden juni – eind juli). Waarschijnlijk heeft een aantal paren dus na predatie een vervolg-legsel geproduceerd.

Kievit (28)

Ondanks het koude voorjaar (in februari 3 en in maart 2 graden kouder dan gemiddeld) zaten op 25 maart al 5 kieviten op het nest. Op twintig april werden minimaal 8 pullen gezien. Hoeveel jongen uiteindelijk vliegvlug zijn geworden is onduidelijk.

Visdief (133)

Qua aantal broedparen een record-jaar, maar helaas kwam er van broedsucces niets terecht. Hoogstwaarschijnlijk is predatie door Bruine ratten hiervan de oorzaak. Alle broedparen zaten bij elkaar op het grote eiland. Het aantal paren werd bepaald aan de hand van tellingen van adulte vogels in de kolonie in de periode 20 mei-begin juni. Het maximum aantal vogels werd gedeeld door 1,5. In de loop van juni verdwenen de Visdieven hier als sneeuw voor de zon. Op 20 juni werd het broedeiland daarom bezocht. Er werden nog twee dode, adulte Visdieven aangetroffen die half een rattenhol in waren getrokken.

Gele Kwikstaart (1)

Op de graslanden oostelijk van de plas ontstaat een steeds gevarieerdere en structuurrijkere vegetatie. Voor het eerst sinds 2010 werd hier weer eens een territorium Gele Kwikstaart vastgesteld. Op 19 mei en 10 juni werd hier een paartje gezien, tevens werden individuele vogels foeragerend gezien.

Watervogeltellingen

Watervogeltellingen worden door vrijwilliger George Blok, Frank Koster en/of Douwe Greydanus maandelijks, gewoonlijk op een dag ongeveer midden in de maand, uitgevoerd in de waterberging. De resultaten worden digitaal verwerkt en doorgestuurd naar LNH. In onderstaande tabel worden de maxima van tijdens de tellingen waargenomen watervogels weergegeven. Daarnaast zijn van een aantal schaarse soorten waarnemingen gedaan tijdens losse bezoeken of door derden. Ook deze informatie (afkomstig van o.a. waarneming.nl) is verwerkt in de tabel.

Soort	Max. 2015	Op datum
Fuut	12	14-4
Geoorde Fuut	2	25-4
Dodaars	1	1-10
Aalscholver	8	13-2
Blauwe Reiger	2	16-3
Grote Zilverreiger	1	3-12
Lepelaar	7	7-9
Knobbelzwaan	9	18-11
Kleine Zwaan	15	5-3
Grauwe Gans	810	19-8
Kolgans	233	13-2
Canadese Gans	188	19-9
Brandgans	4000	7-3
Nijlgans	10	22-8
Bergeend	50	16-7
Wilde eend	310	19-8
Krakeend	47	15-9
Pijlstaart	34	12-11
Slobeend	354	12-11
Smient	300	14-10
Zomertaling	3	2-5
Wintertaling	232	12-11
Kuifeend	44	14-4
Tafeleend	34	16-3
Grote Zaagbek	2	12-1
Havik	1	12-5
Bruine Kiekendief	2	14-4
Slechtvalk	1	2-3
Boomvalk	2	10-8
Sperwer	1	18-11
Meerkoet	280	17-1
Waterhoen	4	18-11
Waterral	3	23-3
Kluut	123	16-3
Scholekster	280	7-3
Kievit	4200	26-11
Goudplevier	1330	1-10
Zilverplevier	1	28-8
Bontbekplevier	6	30-6
Kleine Plevier	4	15-6
Roodborsttapuit	1	2-5
Kemphaan	90	19-8
Drieteenstrandloper	2	6-5
Bonte Strandloper	20	23-4
Krombekstrandloper	11	4-9
Kleine Strandloper	2	1-5
Temminck's Strandloper	1	10-5

Kanoet	1	21-11
Houtsnip	1	29-12
Watersnip	40	5-10
Bokje	6	18-11
Grutto	640	5-3
IJslandse Grutto	300	2-4
Rosse Grutto	1	4-5
Wulp	1360	12-11
Regenwulp	2	20-4
Tureluur	22	14-4
Zwarte Ruiter	3	2-5
Groenpootruiter	2	23-4
Bosruiter	2	16-7
Oeverloper	4	19-8
Witgatje	2	16-7
Dwergmeeuw	1	20-8
Kokmeeuw	300	16-3
Zwartkopmeeuw	4	20-4
Stormmeeuw	106	16-3
Zilvermeeuw	4	17-4
Kleine Mantelmeeuw	2	19-8
Visdief	200	23-5
Lachstern	4	20-8
Zwarte Stern	1	29-7
Witvleugelstern	1	7-9
IJsvogel	1	15-9
Waterpieper	2	17-12

Tabel 7. Maxima Niet-Broedvogels Waterberging Twisk 2015. Gegevens LNH (H. Reeze & G. Blok), losse bezoeken van werknemers LNH & waarneming.nl.

Overige waarnemingen

Kleine Zwanen bezochten de waterberging op 5 maart (15 adulten) en 3 november (4 adulten en een juveniel). Op 12 mei sloeg een ♂ Havik een Kievit op het nest aan de oostzijde van het terrein. In het najaar was de waterberging weer erg in trek bij rustende Wulpen. Het iets lagere waterpeil (zomerpeil van 10 centimeter beneden het min of meer vaste peil van -2,60 NAP) droeg daar ook toe bij. Er waren volop ondieptes en eilandjes waarop de Wulpen, maar ook grote aantallen Kieviten en Goudplevieren, op terecht konden. Overdag worden hoge aantallen Wulpen vooral tussen 11:00 en 14:00 geteld (om te rusten en/of te drinken?), naast uiteraard de periode vlak voor zonsondergang (slaapplaats-functie).

Dagmaxima Wulp	aantal	Type telling
5 oktober	200	Overdag
3 november	850	Overdag
12 november	1360	Overdag
18 november	950	Overdag

Tabel 8. Maxima Wulp in waterberging Twisk najaar 2015 (gegevens LNH; G. Blok e.a.).

In bovenstaande tabel worden een aantal dag-maxima Wulp uit 2015 weergegeven. De werkelijk aanwezige aantallen kunnen hoger zijn geweest, omdat steeds overdag werd geteld in plaats van in de avondschemer, als (mogelijk nog meer) Wulpen komen slapen in de waterberging.

Op 2 maart werden een Bosspitsmuis en een vers dode Wezel aangetroffen. Op 16 november werden tijdens maaiwerkzaamheden op het grote eiland een Dwergmuis en 3 Bruine Ratten aangetroffen. Dankzij gericht onderzoek naar libellen en dagvlinders troffen een tweetal vrijwilligers van LNH in 2015 nieuwe soorten als Bruin Blauwtje en Vroege Glazenmaker aan. Ook zich recent gevestigde soorten als Hooibeestje, Icarusblauwtje en Zwartsprietdikopje bleken nog steeds aanwezig.

3.5 De Skoôt

Boomopslag wordt elke winter verwijderd uit de rietkragen. Bovendien worden de schiereilandjes in de middelste plas jaarlijks gemaaid en afgeharkt. Hiermee wordt foerageer- en broedgebied in stand gehouden voor steltlopers en andere watervogels.

Broedvogels

Het terrein werd op broedvogels geteld door Jan Flink, aangevuld met waarnemingen van een terreinmedewerker van LNH. Het terrein is gedurende maart-juni niet gebiedsdekkend op alle soorten geïnventariseerd, maar van broedende eenden en steltlopers is desondanks een goed beeld verkregen. Zowel qua aantal paren als qua broedsucces was 2015 hier een prima jaar. De acht paren Kluut hebben behoorlijk jongen geproduceerd. Op 20 juni waren bijvoorbeeld minimaal 14 pulli aanwezig, waarvan een flink aantal al vrijwel vliegvlug. Een zieke pul die op 23 juni werd gevonden in de waterberging overleed op deze datum en werd voor onderzoek opgestuurd naar het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC). De vogel bleek in slechte conditie en was gestorven aan vogelmalaria. Op 26 mei werden voorts 2 paren Kievit en 1-2 paren Tureluur met pulli geteld. Op 2 juni was een al vliegvlug pul Kievit aan het foerageren in het terrein.

De Skoôt (ca. 10 ha)	2013	2014	2015
Krakeend	-	-	2
Kuifeend	3+	4+	6
Tafeleend	-	1	2
Kluut	8	5	8
Scholekster	1	1	-
Kleine Plevier	2	1	1
Kievit	4	2	2
Tureluur	1	-	2
Rietzanger	n.g.	n.g.	1+
Kleine Karekiet	n.g.	n.g.	5+
Rietgors	n.g.	n.g.	3+

Tabel 8. Broedvogels De Skoôt 2013 t/m 2015. Gegevens LNH (J. Flink). Rode Lijst-soorten zijn in **vet** weergegeven.

Overige waarnemingen

Op 30 april waren een ♂ Koekoek, 2 Oeverlopers en 2 Watersnippen aanwezig. Op 2 juni werden 1 Lepelaar, 5 Bontbekplevieren en 1 Groenpootruiter vastgesteld.

3.6 Harderwijk

Voor fikse aantallen broedende weidevogels is dit terrein te klein (3,8 ha) en te hoog uit het water gelegen. Het is in de ruilverkaveling aan LNH overgedragen om het hier nog bewaard gebleven, oorspronkelijke bodemreliëf veilig te stellen. Door de ligging aan de rand van een grote, open polder heeft het terreintje echter wel functie als kuikenopvang. Op 2 juni waren alarmerende paren van Scholekster, Grutto, Tureluur en Gele Kwikstaart aanwezig.

3.7 't Laeg

Broedvogels

Het terrein is dit jaar niet gebiedsdekkend op broedvogels geteld. Aan de hand van enkele losse bezoeken is echter wel het één en ander over de broedvogels en het broedsucces te concluderen. In het plas-dras terrein in het midden van 't Laeg zat dit jaar een territorium Kleine Plevier (aanwezig tot i.i.g. 13 juni). Op 5 juni waren minimaal 3 ♀♀ Slobeend met 5+, 6 & 10 pulli aanwezig. Op 22 mei werden 2 ♂♂ Zomertaling waargenomen en op 5 juni minimaal drie territoriale Graspiepers. 't Laeg is in West-Friesland overigens het enige terrein van LNH waar deze weidezangvogel als broedvogel nog jaarlijks voorkomt.

De algemenere weidevogels (Slobeend, Grutto, Tureluur etc.) leken dit jaar in de hier inmiddels gebruikelijke, hoge aantallen aanwezig te zijn. Groot was echter de deceptie toen tijdens een gebiedsdekkend terreinbezoek op 5 juni geen enkele alarmerende Grutto werd aangetroffen. Er broeden hier jaarlijks zo'n 35 paar Grutto en door instroom vanuit het omliggende boerenland stijgt het aantal alarmerende ouderparen hier in de loop van mei veelal nog aanzienlijk. Van de Tureluur, jaarlijks ook goed voor een paartje of 20, werd 1 schamel alarmerend paartje waargenomen (op 13 juni overigens gestegen naar drie alarmerende paartjes...). Het lijkt aannemelijk dat predatie van eieren en/of kuikens hiervan de oorzaak is geweest. Mogelijk dat ook hier (conform landelijke ontwikkelingen) de hogere stand van marterachtigen en/of Vossen zijn tol heeft geëist onder de aanwezige weidevogel-gezinnen.

Overige waarnemingen

Op 2 februari waren 10 Toendra-Rietganzen en 450 Kolganzen aanwezig. Op 3 mei waren 3 Lepelaars aanwezig. Op 13 juni vloog een ♀ Wespendif in NO richting over 't Laeg. Op 27 september waren 1-2 Grote Zilverreigers en een Slechtvalk aanwezig.

3.8 Polder Berkmeer

Broedvogels

Vanaf 2007 wordt het aantal broedparen weidevogels geteld in Polder Berkmeer. Door de hoge dichtheden is er voor gekozen de meest algemene weidevogels (Scholekster, Kievit & Grutto) te tellen door middel van een eenmalige nestentelling in plaats van territoriumkartering. De coördinatie van deze nestentelling ligt bij André Schaafsma. In 2015 was het op de data dat een nestentelling werd gepland steeds wisselvallig, koud weer. Uiteindelijk is de telling dit jaar niet

uitgevoerd om te voorkomen dat de aanwezige legsels en pullen teveel zouden afkoelen. Aan de hand van tellingen met een telescoop vanaf de weg kan toch het één en ander worden gezegd over het aantal broedvogels. De met stip meest algemene broedvogel in dit terrein, de Grutto, leek ook dit jaar weer in de recent gebruikelijke aantallen aanwezig (41-52 paar in 2010-2015).

Op 12 mei werd een ♂ Zomertaling waargenomen. Aangezien vervolgwarnemingen ontbreken is dit echter niet voldoende voor het toekennen van een territorium. In de middensloot bevonden zich op 13 juni 2 ♀♀ Slobeend met minimaal 16 pulli. Het paartje Kluten heeft dit jaar twee pulli succesvol op zien groeien. Minder positief nieuws is er te melden over de Visdieven, de negen aanwezige paren (6 in de plas-dras, 2 op het vlot en een solitair paartje op de slootkant ter hoogte van het vlot) hebben waarschijnlijk geen enkel jong vliegvlug gekregen.

	2007	2008	2009 (lnh)	2009 (A & W)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dodaars	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Wilde Eend	n.g.	1	n.g.	n.g.	1	1	2	3	n.g.	n.g.
Krakeend	-	-	-	2	-	-	1	2	4	4
Slobeend	1	1	2	3	1	2	2	2	3	3
Zomertaling	-	1	-	-	-	?	1	-	1	0-1
Kuifeend	1			4		4	2	6	4	4
Tafeleend						1	-	1	-	-
Meerkoet	4	n.g.	n.g.	n.g.	5	2	3	3	n.g.	n.g.
Waterhoen	3						1	-	-	-
Scholekster	5	5	5	6	5	5	11	8	9	9
Kluut	-	-	-	-	?	-	-	1	2	1
Kleine Plevier	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Kievit	14	14	12	10	29	18	12	20	27	25
Tureluur	8	3	6	6	11	6	10	9	11	9
Grutto	23	34	47	34	52	51	41	45	50	50
Stormmeeuw	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Visdief	-	-	-	-	1	3	3	19	16	9
Gele Kwikstaart	3		1	2	1	2	2	2	2	1
Graspieper	?					?	-	-	-	-
Totaal aantal territoria/broedparen	62	59	73	67	109	95	92	121	129	115
Alleen steltlopers	50	56	70	56	99	80	74	83	99	94

Tabel 10. Broedvogels Polder Berkmeer 2007-2015. Gegevens A. Schaafsma & LNH. Rode Lijst-soorten zijn in vet weergegeven. Ter vergelijking is voor 2009 zowel het aantal territoria weergegeven wat middels een nestentelling en aanvullende territoriumkartering door LNH is vastgesteld als het aantal territoria wat in dat jaar middels territoriumkartering door Altenburg en Wymenga ecologisch onderzoek is vastgesteld.

Overige waarnemingen

Op 9 april waren in de plas-dras 95 Grutto's, 140 Wulpen en 2 Regenwulpen aanwezig. Op 22 mei was hier een Bontbekplevier aanwezig.

3.9 Polder Westerveer

Het terrein is in 2015 middels de BMP-methode geteld door een medewerker van LNH (Roelf Hovinga). Bezoeken werden gebracht op 9 april, 24 april, 25 mei en 13 juni. Ten opzichte van de vorige inventarisatie was het aantal territoria van de Grutto opvallend stabiel (beide keren 50 territoria). Krakeend, Slobeend, Tafeleend, Scholekster, Kievit en Tureluur namen allen licht tot matig toe, de overige soorten waren min of meer stabiel.

Polder Westerveer (opp. 66,13 ha)	1992	2003	2009	2012	2015
Knobbelzwaan	n.g.	n.g.	n.g.	2	-
Grauwe Gans	n.g.	n.g.	n.g.	5	8
Kleine Canadese Gans	n.g.	n.g.	n.g.	1	1
Brandgans	n.g.	n.g.	n.g.	4	8
Nijlgans	n.g.	n.g.	n.g.	1	-
Wilde Eend	n.g.	n.g.	n.g.	17	n.g.
Krakeend	-	1	2	5	10
Slobeend	-	-	1	4	5
Zomertaling	-	-	-	-	?
Kuifeend	-	-	7	19	18
Tafeleend	n.g.	n.g.	n.g.	2	3
Meerkoet	n.g.	n.g.	n.g.	22	n.g.
Waterhoen	n.g.	n.g.	n.g.	1	n.g.
Scholekster	5	10	16	16	20
Kievit	7	18	8	16	21
Tureluur	3	8	13	19	22
Grutto	2	19	28	50	50
Veldleeuwerik	1	1	-	-	-
Graspieper	-	1	3	1	-
Gele Kwikstaart	-	1	5	4	6

Tabel 12. Broedvogels Polder Westerveer 1992 – 2015. Gegevens LNH. In 1992, 2003, 2009 en 2015 zijn alleen weidevogels gekarteerd. In 2012 werden alle soorten geïnventariseerd. Rode Lijst-soorten zijn in **vet** weergegeven.

Intrigerend was de waarneming van een paartje Zomertaling op 25 mei, helaas bleven vervolgwaaarnemingen uit. Mogelijk betrof het dus slechts rondzwervende vogels of late voorjaarsdoortrekkers.

Het broedsucces van Grutto leek hier aanzienlijk beter dan in veel andere terreinen. Zo werden op 25 mei in het noordelijk deel van het terrein (Zomerdijk en blok Paauw) 20 alarmerende paren geteld (op 25 territoria) en in het zuidelijk deel 14 (op eveneens 25 paren). Alhoewel nog steeds aan de lage kant, in ieder geval beter dan in terreinen als 't Laeg! Voor de Tureluur kwam het aantal alarmerende paren in deze periode op 11 in het noordelijk deel (op 11 territoria) en 4-5 in het zuidelijk deel (op eveneens 11 territoria).

Overige waarnemingen

Tijdens de eerste inventarisatie-ronde op 9 april werden een Grote Zilverreiger, 45 Goudplevieren, een Witgatje, een Bokje, 29 Watersnippen en drie Zwartkopmeeuwen aangetroffen. Op 24 april waren 5 Grote Zilverreigers aanwezig. Op 25 mei ten slotte, werden minimaal drie Argusvlinders geturfd.

3.10 Kerkepolder en Leekerlanden

Dit terrein kenmerkt zich door de jaarrond aanwezigheid van grote aantallen Branta-ganzen. De grasmat is daardoor erg kort en eentonig geworden. Voor weidevogels die van een open, korte vegetatie houden (Scholekster, Kievit) is dit gunstig, hooiland-soorten als Grutto en Tureluur verkassen in toenemende mate naar de aangrenzende Leekerlanden.

Broedvogels

Dit terrein werd in 2015 op broedvogels geteld door George Blok. Er werd geïnventariseerd volgens SOVON-richtlijnen zoals die staan beschreven in de handleiding SOVON Broedvogelonderzoek (SOVON 2011). Bovendien werden aanvullende gegevens verzameld door een medewerker van LNH.

Voor zowel het aantal territoria als het broedsucces was 2015 een zeer goed jaar in dit terrein. Kievit en Grutto haalden dit jaar record-hoogtes. Bovendien werden veel en tot laat in het seizoen alarmerende oudervogels waargenomen. Kieviten broeden in de Kerkepolder inmiddels in semi-koloniaal verband (31 paar op ca. 15 ha). Hiervan zaten er 8 op het nest op het recent als waterberging ingerichte voormalige ijsbaantje aan de noordzijde van het terrein. Weidezangers ontbraken dit jaar wederom in het geheel.

Kerkepolder / Leekerlanden	2002	2009	2012	2013	2014	2015
Grauwe Gans	-	-	1	1	2	2
Kleine Canadese Gans	?	22	67	72	102	124
Brandgans	?	3	6	7	7	16
Wilde Eend	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.
Krakeend	-	2	2	3	4	4
Slobeend	4	1	?	3	3	3
Zomertaling	1	-	1	-	-	-
Kuifeend	4	6	7	6	6	6
Tafeleend	-	-	1	2	-	-
Meerkoet	n.g.	n.g.	3	3	5	4
Scholekster	3	8	7	11	6	10
Kievit	16	11	16	22	28	43
Tureluur	8	6	3	8	9	7
Grutto	20	15	10	17	20	25

Tabel 11. Broedvogels Kerkepolder / Leekerlanden 2002-2015. Gegevens LNH / G. Blok. Rode Lijst-soorten zijn in vet weergegeven.

Ganzen

De eieren van broedende ganzen worden op verzoek van LNH vanaf 2008 jaarlijks gedompeld door George Blok. Het broedsucces is daardoor bij de Branta-ganzen erg laag (enkele jongen uit nesten die aan de aandacht zijn ontsnapt of waarmee is begonnen na de prikacties). Desondanks bleven de aantallen jaarlijks stijgen. In 2015 is Duke Faunabeheer in opdracht van de Provincie Noord-Holland gestart met het wegvangen en vergassen van groepen zomerganzen. Begin juli 2015 werden zo 564 Brand- en Kleine Canadese Ganzen weg gevangen in de Kerkepolder. De tomen Grauwe Ganzen met jongen die jaarlijks in de Kerkepolder verblijven hebben niet ter plaatse gebroed, maar komen van elders (waterpartijen in de bebouwde kom van Wognum en langs de snelweg A7) naar de Kerkepolder.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Grauwe Gans	-	-	-	-	1	1	2	2
Brandgans	-	3	()	()	6	7	7	16
Kl. Canadese Gans	6	22	()	()	67	72	102	124
Branta-Gans spec.	-	-	21	32	-	-	-	-

Tabel 12. Broedparen ganzen Kerkepolder / Leekerlanden 2008-2015. Gegevens LNH / G. Blok.

Overige waarnemingen

Op 25 november werden uit het veenlandje in de Leekerlanden 6 Watersnippen en even zoveel Bokjes opgestoten.

3.11 Waterberging Hensbroek

Boomopslag is in november 2015 uit de rietkragen verwijderd. Overig beheer bestaat uit het maaien van distelvelden i.v.m. de geldende distelverordening.

Broedvogels

Dit terrein werd in 2015 niet gebiedsdekkend geïnventariseerd. Dankzij info van een in de nabijheid wonende vogelaar (H. Brinks) en losse waarnemingen door een medewerker van LNH kon van de meest opmerkelijke broedvogels toch een beeld verkregen worden.

Op het eilandje broedden dit jaar 87 paar Kokmeeuw. Opmerkelijk was het territorium Zwartkopmeeuw dat in deze kolonie werd vastgesteld. Onduidelijk is of er succesvol is gebroed. Visdieven waren daarentegen in 2015 niet aanwezig op deze locatie. Voorts werden territoria gemeld van Roerdomp (1) en Bruine Kiekendief (1).

Overige waarnemingen

Op 31 augustus werd 's avonds een roepend Porseleinhoen gehoord. Gezien de datum en het ontbreken van waarnemingen in april-juni, zal het een najaarstrekker zijn geweest. Op 8 december werden een Roerdomp en een IJsvogel waargenomen.

4. Conclusies en Aanbevelingen

- De in eerdere jaarverslagen benoemde aanbevelingen ten aanzien van predatiebeheer, vegetatiebeheer en verhogen van de waterpeilen blijven onverminderd van kracht.
- Het verhogen van de waterpeilen in een deel van de reservaten van Landschap Noord-Holland (98 hectare) is inmiddels in de voorbereidende fase.
- Ook in West-Friesland lijken weidevogels zich in toenemende mate te concentreren in de door natuurbeheerders beheerde weidevogelreservaten (zie: *Hoogeboom, D.M. & F. Visbeen, 2014. Weidevogels in West-Friesland, Rapportnummer 14-033, Landschap Noord-Holland, Heiloo*). Om in ieder geval in en rond deze kerngebieden stabiele aantallen weidevogels te houden zal moeten worden gekeken hoe dit te bewerkstelligen. De grootste mogelijkheden lijken te liggen in een meer weidevogelvriendelijk beheer in een schil van reguliere landbouwgrond rond de reservaten. Hierbij dienen de eisen die weidevogels stellen aan inrichting en beheer leidend te zijn. Voorwaarde is wel dat dit voor de desbetreffende agrariërs financieel haalbaar is. Landschap Noord-Holland onderzoekt momenteel al enkele initiatieven om in samenwerking met lokale agrariërs de mogelijkheden voor weidevogels rond de reservaten te verbeteren.
- Het ontbreekt voor veel terreinen aan betrouwbare tellingen van broedsucces van de aanwezige weidevogels. De komende jaren zal in samenwerking met vrijwilligers gekeken worden of daar verbetering in aan te brengen is.

Roelf Hovinga
Senior Boswachter Landschap Noord-Holland (Wadden en Duinen)
Oktober 2016

Bijlagen

Bijlage 1: Broedparen ganzen in LNH-terreinen in West-Friesland in 2015.

	Gr. Gans	Soepg.	Can. G.	Kl. Can (incl. hybr.)	Br.gans	Nijlg.
Braakpolder e.o.	28					
K. v. Dussen e.o.	48	1	1			1
Waterberging Twisk	30					
Rietput HHNK Aartswoud	38					
Kleiputten Lambertschaag						
Waterberging Hensbroek	26					2
Weelpolder	3					
't Laeg						
Lage Hoek						
Polder Westerveer	8			1	7	
Kerkepolder / Leekerlanden				117	23	
Totaal	181	1	1	118	30	3

Bijlage 2: Aantal behandelde ganzennesten in West-Friesland in 2015
Per terrein (-deel) & soort het aantal gevonden nesten en behandelde eieren
(let op: totaal aantal broedparen in een terrein is veelal hoger!)

Rietput HHNK Aartswoud:					
	Gr. Gans	Soepg.	Canad. G.	Brandg.	Nijlg.
Totaal	38 / 298				

Waterberging Hensbroek:					
	Gr. Gans	Soepg.	Canad. G.	Brandg.	Nijlg.
Totaal:	26 / 123				2 / 19

Braakpolder & aangrenzende rietputten:					
	Gr. Gans	Soepg.	Canad. G.	Brandg.	Nijlg.
Totaal:	28 / 203				
Kolk van Dussen / Wadweere en aangrenzende rietputten:					
	Gr. Gans	Soepg.	Canad. G.	Brandg.	Nijlg.
Totaal:	48 / 172	1 / 10	1 / 5		1 / 10

Waterberging Twisk (waterberging en kleiputten) :					
	Gr. Gans	Soepg.	Canad. G.	Brandg.	Nijlg.
Totaal:	30 / 252				

Weelpolder :					
	Gr. Gans	Soepg.	Canad. G.	Brandg.	Nijlg.
Totaal:	3 / 16				

Kerkepolder :				
	Gr. Gans	Kl. Can. Gans	Brandgans	Nijlg.
Totaal:		117 / 536	23 / 99	

Polder Westerveer:				
	Gr. Gans	Kl. Can. Gans	Brandgans	Nijlg.
Totaal:	8 / 49	1 / 3	7 / 41	

't Laeg :				
	Gr. Gans	Soepgans	Can. Gans	Nijlg.
Totaal:				